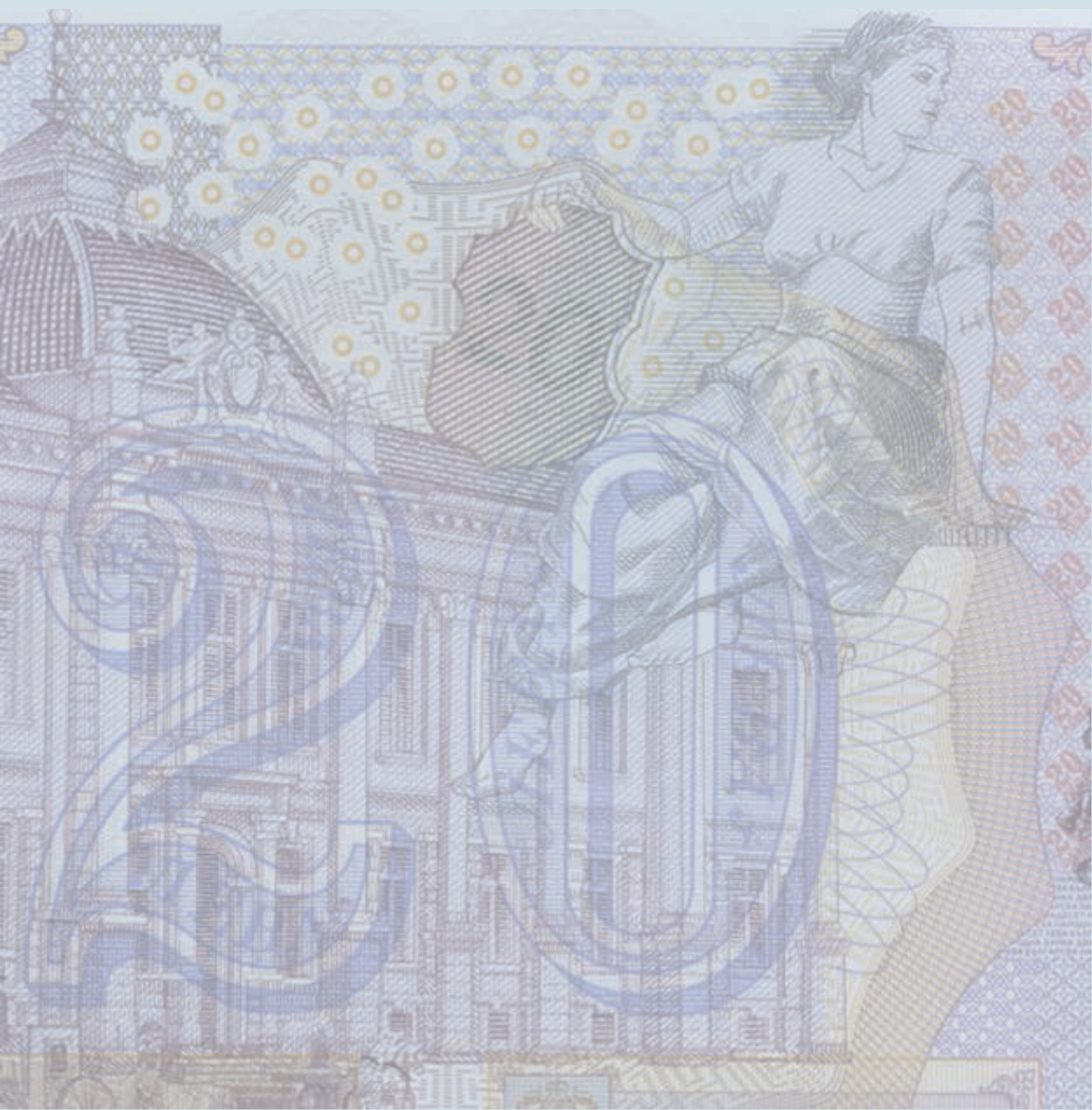

БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА

ПРЕГЛЕД НА ЕМИСИОННО-КАСОВАТА ДЕЙНОСТ НА БНБ ОКТОМВРИ – ДЕКЕМВРИ 2019 г.

Съдържание

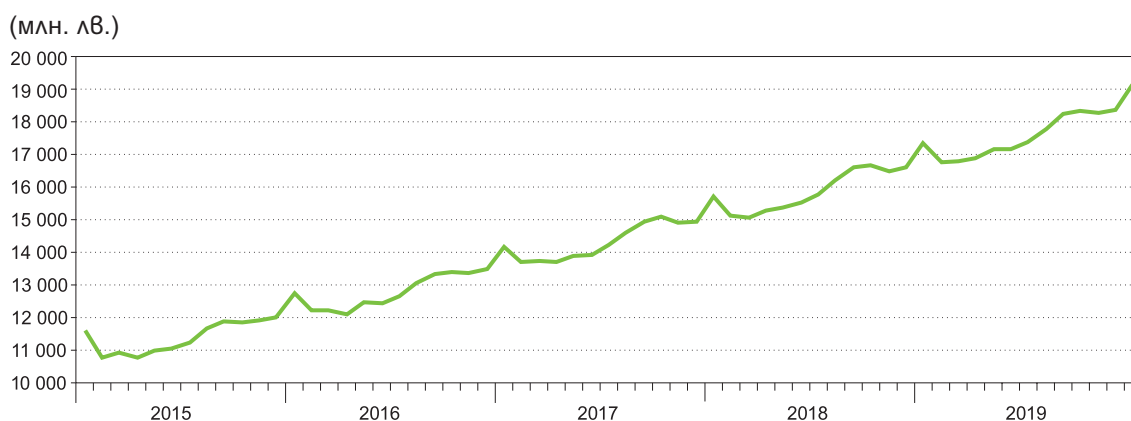
I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)	3
1. Динамика на парите в обращение	3
2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение	4
II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети	7
III. Негодни банкноти и разменни монети	8

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на декември 2019 г. парите в обращение¹ достигнаха 19 104.9 млн. лв. За едногодишен период (спрямо края на декември 2018 г.) те нараснаха с 10.27%, или с 1779.4 млн. лв. През предходния едногодишен период нарастването беше по-високо в процентно отношение (10.33%), но по-ниско като абсолютна стойност (1622.3 млн. лв.).

Пари в обращение (декември 2014 г. – декември 2019 г.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2019 г. парите в обращение се увеличиха със 799.1 млн. лв., или с 4.37% в сравнение с края на септември. Нарастването им е с 0.28 процентни пункта по-високо от отчетеното за същия период на 2018 г. Увеличение на парите в обращение в рамките на последното тримесечие на 2019 г. беше регистрирано през ноември и декември, съответно с 0.52% и 4.14%. Преглед сезонните фактори, влияещи върху динамиката на парите в обращение (повишено търсене на налични пари през коледните и новогодишни празници), по-голямото нарастване през декември е очаквано за този период на годината.

Пари в обращение

(млн. лв.)

	31 декември 2018 г.	30 септември 2019 г.	31 декември 2019 г.
Пари в обращение – общо, в т.ч.	17 325.5	18 305.9	19 104.9
Банкноти	16 901.6	17 849.4	18 637.3
Разменни монети	416.1	448.6	459.7
Възпоменателни монети	7.8	7.9	7.9

Източник: БНБ.

¹ В т.ч.: банкноти и разменни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение без краен срок на обмяна, и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г., вкл. изтеглените от обращение с ненастъпил краен срок на обмяна.

В края на декември 2019 г. делът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.55%, като през четвъртото тримесечие той е нараснал с 0.04 процентни пункта спрямо края на септември.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на 2019 г. е 36.94 лв., което представлява увеличение с 0.14 лв. спрямо края на септември. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 1.49 лв., или с 4.20%, вследствие на по-високите темпове на нарастване в паричното обращение на броя на банкнотите от 50 и 100 лева в сравнение с останалите номинали.

Към 31 декември 2019 г. делът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.41%, като през четвъртото тримесечие той се е понижил с 0.04 процентни пункта спрямо края на предходното.

Средната по стойност разменна монета в обращение в края на 2019 г. е 0.18 лв. и се запазва без промяна спрямо края на септември. За едногодишен период стойността ѝ се е повишила с 0.01 лв. в резултат от навлизането в обращение на монетата с номинал 2 лева.

В края на 2019 г. делът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.04% и се запазва без промяна както спрямо края на септември, така и спрямо края на 2018 г.

В изпълнение на приетата от Управителния съвет на БНБ „Програма за отсичане на възпоменателни монети и отпечатване на възпоменателни банкноти за 2019 година“ и на основание на чл. 25, ал. 1 от Закона за Българската народна банка (БНБ) през четвъртото тримесечие БНБ пусна в обращение сребърна възпоменателна монета с номинална стойност 10 лева на тема „Дряновски манастир“ от серията „Български църкви и манастири“.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

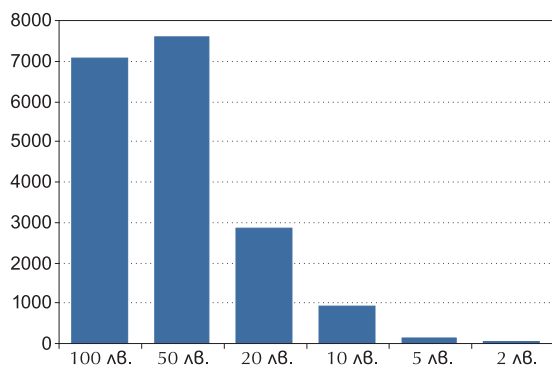
В края на декември 2019 г. в обращение са 504.4 млн. броя банкноти, които са с 19.5 млн. броя, или с 4.01% повече в сравнение с края на септември. За същия период общата им стойност нарасна с 4.41% (787.9 млн. лв.), достигайки към 31 декември 18 637.3 млн. лв.

С най-голям дял (30.20%) в общия брой на банкнотите в обращение в края на 2019 г. е банкнотата с номинал 50 лева, като към 31 декември в обращение са 152.3 млн. броя от нея. С най-малък дял (3.77%) е броят на банкнотите от 2 лева.

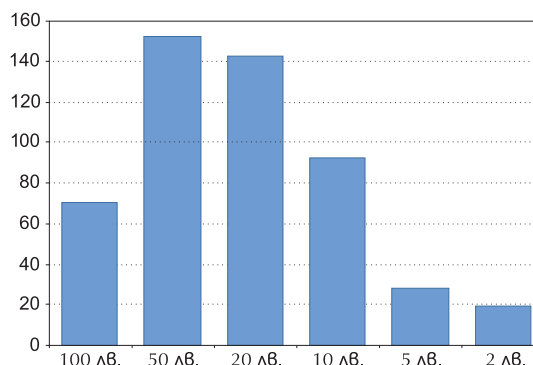
Спрямо края на септември 2019 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение се наблюдаваха следните промени: дяловете на банкнотите от 10 и 50 лева нараснаха съответно с 0.14 и 0.51 процентни пункта, а тези на банкнотите с номинал 2, 5, 20 и 100 лева намаляха съответно с 0.23, 0.09, 0.26 и 0.07 процентни пункта.

Структура на банкнотите в обращение към 31 декември 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

За едногодишен период броят на банкнотите в обращение се увеличи с 27.8 млн. (5.83%), а стойността им с 1735.7 млн. лв. (10.27%).

Няма промяна в тенденцията от предходните периоди на изпреварващ годишен темп на нарастване в наличнопаричното обращение на броя на банкнотите с високи номинали (50 и 100 лева) в сравнение с останалите номинали. Именно те имат основен принос за годишния растеж както на броя, така и на стойността на банкнотите в обращение.

Спрямо края на декември 2018 г. в структурата по брой на банкнотите в обращение дяловете на банкнотите от 50 и 100 лева нараснаха съответно с 2.52 и 0.64 процентни пункта, а на тези от 2, 5, 10 и 20 лева намаляха съответно с 0.70, 0.07, 0.88 и 1.51 процентни пункта.

В края на 2019 г. общата стойност на намиращите се извън касите на БНБ банкноти с номинал 50 лева е 7616.1 млн. лв., което е най-големият дял (40.87%) в структурата по стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял (0.20%) е стойността на банкнотите с номинал 2 лева.

През четвъртото тримесечие на 2019 г. в структурата по стойност на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на банкнотите от 10 и 50 лева, съответно с 0.02 и 0.54 процентни пункта. За същия период дяловете на банкнотите от 2, 5, 20 и 100 лева намаляха съответно с 0.01, 0.02, 0.20 и 0.33 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по стойност на банкнотите в обращение нараснаха дяловете на номиналите от 50 и 100 лева, съответно с 1.84 и 0.20 процентни пункта. Дяловете на останалите номинали намаляха, като най-съществено понижение се наблюдаваше при банкнотите от 20 лева – с 1.49 процентни пункта (от 16.74% до 15.25%), и от 10 лева – с 0.46 процентни пункта (от 5.42% до 4.96%). На годишна база най-малко намаляха дяловете на банкнотите от 2 и 5 лева, съответно с 0.05 и 0.04 процентни пункта.

В края на 2019 г. в обращение са 2598.7 млн. броя разменни монети, които са с 45.9 млн. броя, или с 1.80% повече в сравнение с отчетеното в края на септември. За същия период общата им стойност се увеличи с 11.1 млн. лв., или с 2.47%, и в края на 2019 г. достигна 459.7 млн. лв.

Тенденцията към увеличаване на броя на разменните монети в обращение от всички номинали се запазва. През четвъртото тримесечие на 2019 г. най-го-

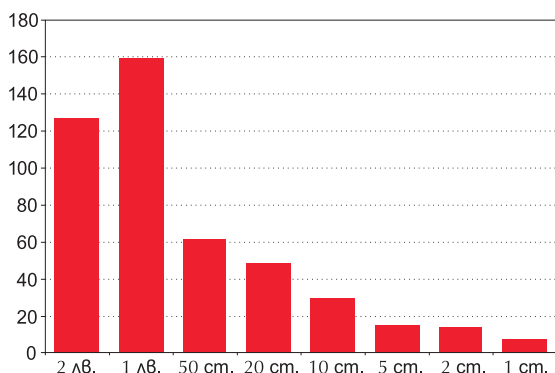
лямо в процентно изражение е нарастването при разменната монета с номинал 2 лева – с 5.72%. Увеличението при монетите с ниски номинали е сравнително устойчиво, като за периода октомври – декември броят на монетите от 1, 2 и 5 стотинки нарасна съответно с 1.70%, 1.77% и 2.11%.

За едногодишен период общият брой на разменните монети в обращение се увеличи със 159.2 млн. (6.53%), а стойността им – с 43.6 млн. лв. (10.48%). На годишна база с най-бърз темп нараства броят на монетите с номинал 2 лева – с 28.93%. В края на 2019 г. в обращение са 62.9 млн. броя от тях, което представлява увеличение с 14.1 млн. броя. Броят на монетите от 1, 2, 5, 10 и 20 стотинки в обращение нараства в границите от 5.04% до 7.03%. При монетите от 50 стотинки и от 1 лев нарастването на годишна база е съответно 2.86% и 4.83%.

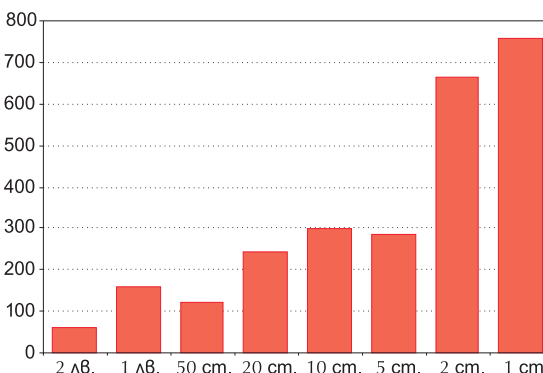
Най-голям дял (29.24%) в общия брой на разменните монети в обращение в края на 2019 г. имат монетите от 1 стотинка, като към 31 декември извън касите на БНБ са 759.8 млн. броя с този номинал. С най-малък дял (2.42%) е броят на монетите от 2 лева.

Структура на разменните монети в обращение към 31 декември 2019 г.

(по стойност, млн. лв.)

(по брой, млн. бр.)

Източник: БНБ.

Спрямо края на третото тримесечие на 2019 г. в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 2, 10 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.03, 0.01, 0.02, 0.02 и 0.05 процентни пункта. За същия период дяловете на монетите от 5 и 20 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.03, 0.01 и 0.09 процентни пункта.

За едногодишен период в структурата по брой на разменните монети в обращение намаляха дяловете на монетите от 1, 10, 20 и 50 стотинки и от 1 лев, съответно с 0.08, 0.16, 0.07, 0.17 и 0.10 процентни пункта, а на монетите от 2 и 5 стотинки и от 2 лева нараснаха съответно с 0.12, 0.04 и 0.42 процентни пункта.

В резултат от постоянното увеличаване на броя на разменните монети извън касите на БНБ се запазва и тенденцията към нарастване на общата стойност на разменните монети в обращение. Основен принос за това нарастване имат разменните монети от 1 и 2 лева. Общата стойност на монетите от

1 лев в обращение в края на 2019 г. е 158.9 млн. лв., което е най-големият дял (34.56%) в структурата по стойност на разменните монети извън касите на БНБ. С най-малък дял (1.65%) е стойността на монетите от 1 стотинка.

Спрямо края на предходното тримесечие в структурата по стойност на разменните монети в обращение с 0.84 процентни пункта нарасна дялът на монетите от 2 лева. Намалението на дяловете на останалите номинали – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев, е съответно с 0.01, 0.02, 0.01, 0.05, 0.06, 0.16 и 0.53 процентни пункта.

Аналогична е и динамиката в структурата по стойност на разменните монети в обращение за едногодишен период. Дялът на монетата от 2 лева нараства с 3.92 процентни пункта, а дяловете на останалите номинали – 1, 2, 5, 10, 20 и 50 стотинки и 1 лев, намаляват съответно с 0.07, 0.09, 0.10, 0.34, 0.47, 0.99 и 1.86 процентни пункта.

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

За периода октомври – декември 2019 г. в Националния център за анализ на БНБ бяха задържани общо 264 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. спрямо третото тримесечие те са с 263 броя по-малко.

Брой на неистинските български банкноти (октомври – декември 2019 г.)

	100 лв.	50 лв.	20 лв.	10 лв.	5 лв.	2 лв.
Нециркулирали банкноти	0	0	0	0	0	0
Циркулирали банкноти	3	102	136	22	1	0

Източник: БНБ.

Дялът на задържаните през четвъртото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на 2019 г. е 0.000052%.

В общия брой на задържаните през четвъртото тримесечие на 2019 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на тези с номинал 20 лева (51.52%). Броят на задържаните неистински банкноти от 20 лева представлява 0.000096% от общия брой на намиращите се в обращение в края на 2019 г. банкноти с този номинал. Неистинските банкноти от 50 лева са с дял от 38.64% в общия брой на задържаните през отчетния период неистински банкноти. В структурата на задържаните неистински банкноти, циркулирали в паричното обращение, с по-малки дялове са тези от 5, 10 и 100 лева, съответно с 0.38%, 8.33% и 1.14%.

В периода октомври – декември 2019 г. бяха регистрирани и задържани общо 100 броя неистински български разменни монети, от които 16 броя от 2 лева, 16 броя от 1 лев и 68 броя от 50 стотинки. Дялът на задържаните през четвъртото тримесечие неистински разменни монети в общия брой на монетите в обращение към края на 2019 г. е 0.000004%.

В изпълнение на законовите си функции по извършването на експертна оценка на чуждестранни банкноти, задържани на територията на България, през четвъртото тримесечие на 2019 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 322 броя евро, 58 броя щатски долари и 29 броя банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

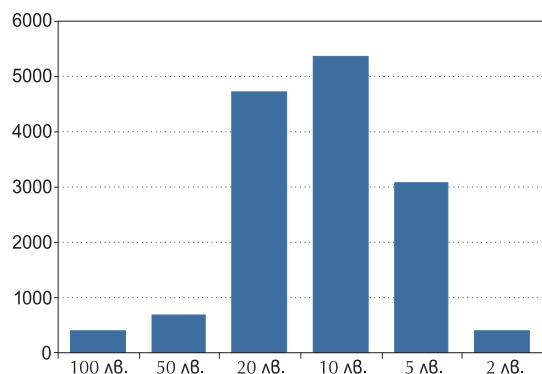
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода октомври – декември 2019 г. като негодни за последващо използване в паричното обращение бяха отделени 14.6 млн. броя банкноти. Те са с 3.7 млн. броя (33.93%) повече в сравнение с отделените като негодни през третото тримесечие на 2019 г.

За едногодишен период (декември 2018 г. – декември 2019 г.) отделените негодни банкноти са 48.3 млн. броя, което е със 7.3 млн. броя (13.18%) по-малко в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

При машинната обработка на банкнотите през четвъртото тримесечие на 2019 г. с най-голям дял в общия брой на отделените като негодни банкноти са тези с номинал 10 лева (36.69%), следвани от банкнотите от 20 лева (32.28%). Делът на негодните банкноти с номинал 5 лева е 21.03%. По-малки са дяловете на отделените като негодни банкноти от 2, 50 и 100 лева, съответно 2.70%, 4.71% и 2.59%.

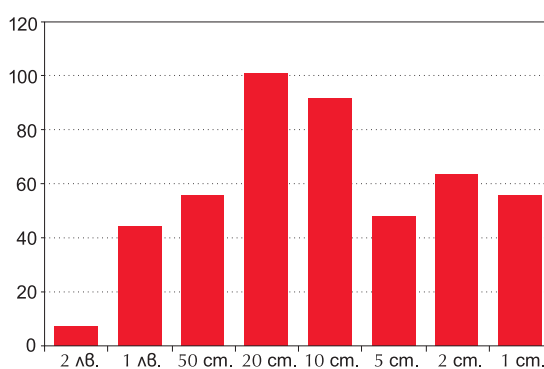
Негодни банкноти (октомври – декември 2019 г.)

(хил. бр.)

Негодни разменни монети (октомври – декември 2019 г.)

(хил. бр.)

Източник: БНБ.

През четвъртото тримесечие на 2019 г. при обработката на разменни монети в БНБ като негодни за паричното обращение бяха отделени 465.6 хил. броя, които са със 143.2 хил. броя (44.43%) повече в сравнение с отделените през третото тримесечие. За едногодишен период отделените като негодни разменни монети са 1343.7 хил. броя, които са със 129.3 хил. броя (10.64%) повече в сравнение с отделените през предходния едногодишен период.

² Българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като несъответстващи на приетите стандарти за годност и поради това подлежат на унищожаване.

ХУДОЖЕСТВЕННОТО ОФОРМЛЕНИЕ НА КОРИЦАТА Е РАЗРАБОТЕНО ВЪЗ ОСНОВА
НА ВЪЗПОМЕНАТЕЛНАТА БАНКНОТА С НОМИНАЛ 20 ЛЕВА, ЕМИСИЯ 2005 г.